

Про формування мовної культури особистості в сучасних освітніх закладах

Н. М. ШАЦЬКА

Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

Для позначення досконального володіння людиною мови в науковій літературі використовується термін «мовна культура». У контексті дослідження під мовною культурою мається на увазі досконале володіння особистістю літературною мовою, що передбачає дотримання нею сталих мовних норм усної й писемної літературної мови, а також свідоме, цілеспрямоване, майстерне використання мовно-виражальних засобів залежно від мети й обставин спілкування.

Слід відзначити, що науковцями (С. Годунова, Н. Мукімова та інші) виокремлюються різні функції мовної культури. Так, ця культура дозволяє її носію розбудувати успішну комунікацію з іншими людьми, тому можна говорити про те, що першою (основною) функцією культури мови є *комунікативна*. У процесі розвитку вказаної культури людина починає краще усвідомлювати її роль у своєму житті, а як наслідок – вона перетворюється для неї в особистісну цінність. Це дозволяє виокремити *аксіологічну функцію* мовної культури. На тлі підвищення її рівня відбувається збагачення знань особистості про національну та світову культуру, історію різних народів тощо, що є підставою для виділення *гносеологічної* функції даної культури.

Слід також відзначити, що вдосконалення мовної культури забезпечує розвиток в людини її особистісної культури, компонентом якої вона є. А це значить, що мовна культура реалізує *виховну* функцію. Безумовно, розвиток даної культури сприяє також розвитку інтелекту, пам'яті, мислення індивіда, забезпечуючи її *розвивальну* функцію. Оскільки людина, яка демонструє високий рівень сформованості мовної культури, в комунікативному процесі з іншими людьми завжди дотримується правил етики та норм спілкування, науковці виділяють також *нормативно-регулятивну* функцію цієї культури. Крім цього, треба зауважити, що на певному етапі її формування особистість починає приділяти значну увагу самовдосконаленню в цьому напрямі, тобто мовна культура виконує *рефлексивно-коригувальну* функцію. Оскільки культурна людина завжди узгоджує обрані неї мовні засоби із можливостями своїх співрозмовників, при необхідності вносячи у свою промову відповідні зміни, можна говорити також про оцінювально-

діагностичну функцію мовної культури. Розвиненість мовної культури людини проявляється також в її здатності прогнозувати подальший хід комунікативного процесу, а це значить, що можна говорити про прогностичну функцію даного виду культури. Таким чином, можна підсумувати, що мовна культура представляє собою поліфункціональний феномен, а її функції охоплюють різні сфери життєдіяльності людини.

Оскільки формування мовної культури молоді є актуальною потребою сьогодення, викладачі під час реалізації педагогічної взаємодії мають приділяти значну увагу цьому аспектові. На основі аналізу наукової літератури та власного досвіду викладацької діяльності зроблено висновок про те, що успішному формуванню мовної культури особистості в освітньому закладі сприяє забезпечення таких педагогічних умов: 1) усвідомлення молоддю значущості мовної культури як засобу успішного спілкування з іншими людьми та необхідності постійного підвищення її рівня; 2) засвоєння молодими людьми знань про цей феномен, мовні норми, що діють у певній мовній системі; 3) постійне збагачення мовної культури особистості шляхом залучення її до різних видів комунікативної діяльності.